

השבועון המצוייר לאינפורמציה המערכת והמנהלה: רח' לילינבלום 12, תל-אביב ת.ד. 136, טל. (זמני) 86785

העורך: אורי אבנרי עורך משנה: שלום כהן

עורך גראפי: דן

עורך הסגנון: דב איתן

צלמי המערכת: רוני בר, דוד רובינר. חברי המערכת:

מיכאל אלמו, יחיאל בן-נציה נבי, נורית לביא, רפאל סלע, איתמר עלים, יעקב צילי. סופרי חוץ: הווארד נורדון, מונסי נייקובס, דנה דינרי, סלים מנצור.

מו"ל: העולם הזה בע"מ; מודפס בדפוס ישראל בע"מ; הפצה: פלם בע"מ

2/21/2

של דבר לא היה עוד ספק שההאשמה היתה עלילת שוא, שאין צל של הוכחה נגדו. ההצהרה בשבועה מס' 1: "לחתום מטה, ד"ר פוגן קלמן, רופא. מנהל בית חולים, נודע על היחס הלא הוגן שנפל בגורלו של מילר אלפרד... הנני מרגיש חובה מוסרית ובמלוא האחריות המשפטית הנובעת מכך, למסור על הכל שידוע לי עליו. בשנת 1944 ועד השחרור הייתי מת-גורר בגיטו של בודפשט... כיהנתי בתפקיד של מנהל בית

עבר, העיר היתה הרוסה, סכנה של מגפה ניראה איי-מה על התושבים. הנקיון היה צו החיים. מילר הרגיש שמישהו מ-לכלך את המקום שהוא ממו-נה עליו. הוא חקר, תפש את אחד השכנים, אדם בשם אי-זידור גליק, ששפך את הזר-המה לרחוב, במקום להובילה למקום הציבורי שהותקן על ידי השלטון.

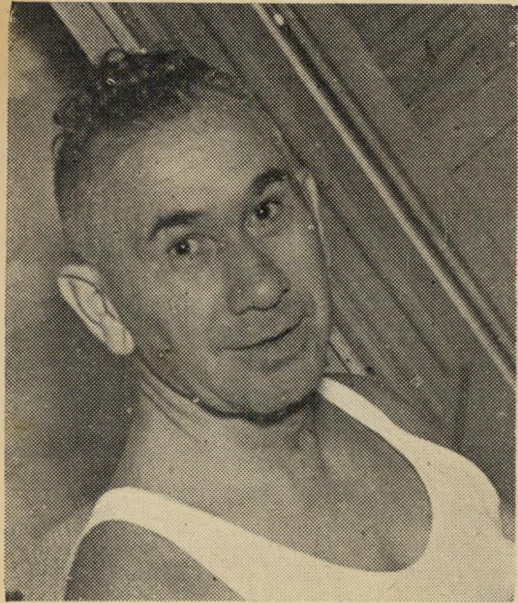
בתוקף תפקידו נכנס מילר לחנותו של גליק לדברי זכר-כית, ביקש אותו להימנע מ-מעשיו. אולם גליק נרעש כולו

בראותו את מילר, התנפל עליו בגידופים: "אתה מנוול פא-שיסט, הקץ למשטר הפשיסטי, אני אבה אותך, סחטת את היהודים, שיתפת פעולה עם הגרמנים!"

באותם הימים היה פירושה של התפרצות ציבורית כזאת איום על חיי אדם. בימים הראשונים אחרי הכיבוש היו התר-שבים עורכים משפטי ליניץ' על החשודים בשיחוף פעולה עם הנאצים השנואים. מילר הסתלק, הביא ידיד שהיה ידוע כשונא נאצים. אולם גליק לא נרגע, התנפל במטאטא על מילר. אולם האיש העיד עליו, הצילו מחמת ההמון שנתאסף.

מילר הגיש משפט בפני בית הדין ההונגרי (שהיה כמוכ-אנטי-פשיסטי ביותר). בית הדין חקר, הזמין את העדים. עדיו של הנאשם העידו נגדו, הוכיחו את טהרתו של מילר. תחילה ניסה גליק להוכיח שמילר אמנם היה משתף פעולה, אולם כשנלחץ אל הקיר על ידי עדיו שלו, הוא נסוג לאורך כל החזית, הכחיש בכלל שאמר את הדברים. אולם בית הדין לא האמין לו, נתן פסק דין חמור נגדו:

"בשם הריפובליקה ההונגרית! בית המשפט המחוזי בבוד-פשט. פסק דין: בית הדין קובע שגליק איזידור אשם באשמה שהאשימו אותו ולכן מעניש אותו בקנס של מאה פורונטים

איזידור גליק

החולים... כבר בימים הראשונים נוכחתי לראות כיצד השתדל אלפרד מילר בכל כוחותיו לשמור על הרכוש היהודי שנשאר בדירות... בחשכת לילה בא תמיד עם תרמילי-גב, מלא בשר, תפוחי עץ, ירקות, שהצלחנו לשפר בהם את תזונתם של הרבה אנשים, ואולי לא פעם גם להציל את חייהם... חתום בבודפשט. לתביעה הכללית היה ברור שאין כל אפשרות להעמיד את מילר לדין. היא הסיקה את המסקנה. כעבור שבוע חודשי מעצר שוחרר.

בזאת נסתיימה הפרשה בעיני ממשלת ישראל. לא נסתיימה לגבי אלפרד מילר עצמו.

הוא הוציא את שארית כספו, נשאר בלי פרוטה. שמו הוכתם, לא טוהר ברכים. כשחזר לעבודתו בבית הקפה, הופיעו סוכניו של אויבו, התנפלו עליו בפומבי, צעקו: "הסתלק, פשיסט מנוול שכ-מותך!" מילר היה נאלץ לנטוש את עבודתו.

אשתו, העובדת בבית קפה אחר בעיר, נרדפה על ידי אותם האנשים, שהעליבו אותה בגסות.

שכניו החלו מביטים עליו בעין רעה, כעל פושע ששיחק לו מזל, אפילו הקצב נתן לו את החתיכות הרעות ביותר. נהגי האוטובוסים, שהיו נעצרים ומעלים אותו למכוניותיהם באמצע הרחוב, אחרי שקראו בשעתו את הרשימות עליו, החלו סוגרים את הדלת בפניו.

ובעיקר: בית הקפה שהובטח לו במגדל-אשקלון, נמסר לאחרים. באופן רשמי: מפני שלא היה נוכח בשעת החלוקה. קשה להיות נוכח בחלוקת בתים כשיושבים בבית הסוהר. מילר, מוכה וגלמוד, החל ברדיפה שגעונית אחר הצדק, כאחת הדמויות של הספרות הקלסית. הוא ארב לשר המש-טים, בפתח דירתו הפרטית, לא נתקבל על ידו, רדף אחריו ימים רצופים מעיר לעיר, הופיע בכל מקום כמה דקות לפניו, המתיץ כצל, הזכיר את המצפון. לבסוף נתקבל על ידי השר שעיין בתעודות, הבטיח "לעייין בדבר". העיון עודו נמשך. מילר רדף אחרי התובע הכללי, דרש את עריכת המשפט, את החזרת הוצאותיו, את טיהורו הפומבי, את העגשת המעליל. שום דבר לא קרה.

לאדם שעקב אחרי כל הפרשה הטראגית מן הרגע הראשון קשה להשלים עם כך. קשה להשלים עם העובדה שכל אדם, ויהיה שפל כאשר יהיה, יוכל לסדר חשבונות מפורקים פשוט על ידי כך שיעליל על רעהו שהיה קאפו, משתף פעולה, או נאצי.

קשה להשלים עם העובדה שאדם כזה יוצא כמנצח גם אם הוכח שדבריו היו עלילה מתועבת. לאדם הדין אנשים על פי מוצאם הגזעי, אין אולי רע בכך ש"הגוי" סבל, שהיהודי ניצח. אולם לאדם שאינו דן אנשים על פי מוצא אביו, המוכן לראות את הטוב גם בבני עם הוולת ולראות את הרע גם בבני עמו, אין המצב הזה מעודד.

נגרם עוול לאדם. לא חשוב מי הוא, לא חשוב אפילו מה הטובות שפעל, מה הזכויות שלו בעבר. העי וול נגרם. המדינה נתנה את ידה לכך. חובתה לדאוג שהעוול יתוקן.

אשת מילר

אם אין לגבות את הסכום מן הנאשם, ירצה את עיניו במאסר של עשרה ימים. ההנמקה: ביום 22 לינואר 1946 הוציא הנא-שם פח אשפה מהחנות שלו ושפך אותה למקום צבורי. המא-שים אשר גר ממולו יצא והזהירו שאסור לשפוך את האשפה. כתוצאה מזה פרצה תגרה ביניהם, הנאשם דחף את המאשים פעמים מספר והעיר: "עברו כבר אותם הימים של המשטר הפשיסטי, אין כבר יתרון לגרמנים. כולנו שחים מעתה." לאחר המעשה התאונן המאשים באוני שנפלד יינו וסיפר לו מה שהנאשם הטיח בפניו — ביקש משנפלד שיביא אותו לחנות של גליק ויעיד בפניו על עברו. העד עשה כן ושאל את הנאשם, למה הוא פוגע במאשים, למה הוא רוגז עליו? כתשובה ענה הנאשם: שזה "גנגסטר פשיסט", ועוד נסה לתקוף אותו במטאטא. אבל העד מנע את זאת. בהמשך המש-פט אמר הנאשם: "איש כזה בל יכנס לחנות שלי" — המא-שים ביקש להכליל בתוך ההאשמה גם את העלבון הזה. בית המשפט קבע שאכן נכון הדבר שדחף אותו וכנה אותו בשם "גנגסטר פשיסט" וגם נכון הדבר שאמר "איש כזה בל יכנס לחנות שלי" ולכן קבע בית המשפט את העונש המתאים כי ראה את האשמה כמוכחה.

כעבור זמן מה עלה גליק לישראל. הוא לא שכח את העניין. נמוי וגמור היה אתו להתנמק במילר. כשבא מילר לארץ שמח גליק: כאן תהיה לו לאפשרות. הוא יהודי, מילר הוא "גוי". ישראל היא מדינה יהודית. היהודי מוכרה לנצח בה, תהיה מזימתו כאשר תהיה. הוא מסר את מילר למשטרה.

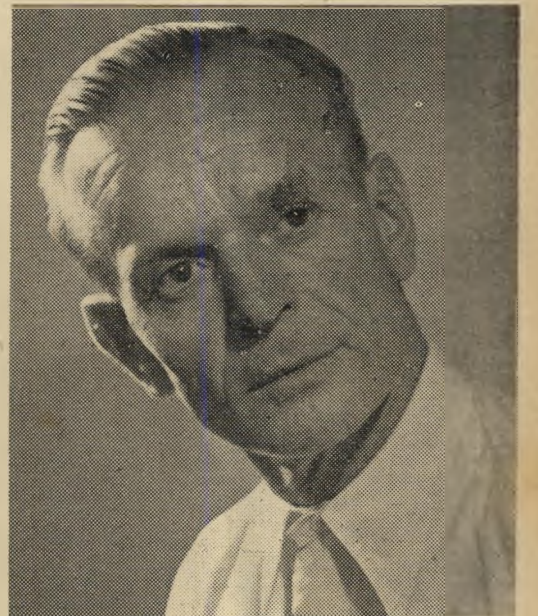
העתונאי עומד מחוץ למאורעות. הם החומר הגלמי שלו. תפקידו לרשום אותם ולפרש אותם. אסור לו להתרגש יתר על המידה, להשתתף בלהט רב מדי בגורל נושאו, פן תיפגע האובייקטיביות של דבריו. אולם לא תמיד הדבר אפ-שרי. יש והוא מתרגז, לכו מורד נגד עוול המתגלה לעיניו. אחת הדוגמאות לכך היא פרשתו של המלצר אלפרד מילר.

לפני שנתיים בדיוק, שעה שהיה לי הכבוד להימנות עם חברי מערכת הארץ, הציג לפני פקיד גבוה של הסוכנות היהודית נוצרי הונגרי שעלה זה עתה לארץ. האיש היה בלונדי, כחול עינים, בעל קלסטר פנים אריים מובהקים. גם שמו העיד על מוצאו הגרמני.

בידי אלפרד מילר היה שפע של תעודות, שלא היה ספק בנכונותן. מתוכן נתגלה סיפור הרפתקאות בעל קווים הולכי-בודיים כמעט. נתברר מתוך אישורים של הסתדרות הציור-נית ההונגרית ואנשים פרטיים שאלפרד מילר היה מפקד גוש (מעין מוכתר וממונה על עיני ההגנה האנטי אוירת) בבר-דפשט בימי שלטון הדמים הנאצי. הוא השתמש בתפקיד זה כדי להציל ממות עשרות יתומים, למנוע את גירושן של נשים יהודיות. הוא הניב צרכי מזון ורפואה לגיטי היהודי המנותק, הקים בגוש שלו מחבוא לעשרות יהודים, רשם נשים כאחיות הצלב האדום, דבר שהציל אותן מגירוש והשמדה. מילר ברח מהונגריה, שלא אהד את משטרה החדש. ארגו-נים יהודיים באוסטריה הציעו לו לסדר את הגירתו לכל ארץ שיבחר בה. הוא בחר בישראל.

כשכתבתי את סיפור חיינו הערב של הארץ, קוייתי לעזור לו בזאת להשיג את מבוקש נפשו: לקבל אולם נטוש במגדל-אשקלון, שם רצה להקים מסעדה ולבנות את חייו מחדש. "אני נולדתי במסעדה", אמר מילר. "אשתי היא הטב-חית הטובה ביותר שאני מכיר. אנתנו נוכחי שעוד לא הודקנו מהתחיל את הכל מחדש. נראה שגם בתנאים של צנע אפשר לבשל ארוחות טובות, אפשר לשרת עם חיוך."

בינתיים קיבל מילר עבודה כמלצר בקפה סג' בתל-אביב. האורחים התפלאו לראות את המלצר הארי, המחייך באדי-בות, אומר תודה ובבקשה. הוא גם למד קצת עברית. כל אותו זמן המשיך במאמציו לקבל את אולם המסעדה. העולם הזה עזר לו, סיפר עליו לקוראיו (העולם הזה 667). עד שיום בהיר אחד באו שוטרים לבית הקפה, אסרו את מילר, שלחוהו לבית הסוהר. אורחי בית הקפה קראו לתמ-הוגם בעתונים שאלפרד מילר נתגלה כפושע מלחמה נאצי, הועמד לדין. הוא ישב בבית הסוהר שבועה חודשים תמימים, שעה שנתכררה ההאשמה נגדו.

אלפרד מילר

עד שיום בהיר אחד הופיע שוב ברחובות תל-אביב, כשפניו חרושות, חופשי.

מה קרה? הפרשה היא סיפור ההרפתקאות מספר 2. בימים הראשונים אחר שצבא המחץ הסובייטי חדר לבוד-פשט הטיל שלטון הכיבוש על מפקדי הגושים לדאוג ודאגה חמורה לנקיון הרחובות. גוויות בלתי ספורות היו מוטלות בכל

ה ש ע ר

מאז תמה המלחמה פחת והלך חוש היוזמה הצהולת, פחתה והלכה חדות-הפעולה המתנדבת בנוצר. יותר ויותר בא במקומם הרגל הפקודה מלמעלה. דליה היתה שונה. דליה היתה משהו מן העבר, העבר שקם לתחיה במשך לילה אחד והכריז: עודני חי. כי בדליה נשמעו הרגליים לפקודה שלא באה מפיו של סרגינט-מייגור סמלי, אלא לפקודת החלילים והטמבורינים. שוב צאלו עורים בלתי-כיבוליים, שוב ריחפה באויר רוח כובע-הגרב, הקמוט והבלתי-מגוהץ. שאינו לפי התקן. וזו היתה, בעצם, החתייה של דליה.